Virtutea curăţiei nu o are acela în care dorinţele necurate au slăbit ca urmare a bătrâneţii, ori a bolii, ori din vreo altă pricină. Într-un astfel de om, chiar de ar mai vieţui păcatul, trupul lui neputincios îl împiedică de la fapte păcătoase. Curăţia este silire continuă în adâncul sufletului şi ucigătoare a urmelor mişcărilor ruşinoase rămase acolo. Cel ce s-a lecuit astfel şi a dobândit această virtute a înrădăcinat întru sine curăţia cea potrivnică păcatului.

Sfântul Vasile cel Mare

editura Σοφία

ISBN 978-973-136-015-7



Lei 6,00

CURĂŢIA

Arhimandrit Serafim Alexiev

Σοφία

Tâlcuire la Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul

CURĂŢIA

Arhimandrit Serafim Alexiev

Arhimandrit Serafim Alexiev

CURĂȚIA

Tâlcuire la Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul

Traducere din limba bulgară de
Gheorghiță Ciocioi

editura
Σοφία

București

Redactor: Elvira Arctic

Coperta: Mona Velciov

Traducerea a fost făcută după originalul în limba bulgară: Arhimandrit Serafim Alexiev, „Molitvata na Sv. Efrem Sirin v svetlinata na svetooteceskoto nravoucenie – Țelomădrieto", Editura „Sf. Apostol și Evanghelist Luca", Sofia, 2003.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SERAFIM ALEXIEV, arhimandrit

Curăția: tâlcuire la Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul / arhimandrit Serafim Alexiev ; trad. din lb. bulgară de Gheorghiță Ciocioi. – București: Editura Sophia, 2007

ISBN 978-973-136-015-7

I. Ciocioi, Gheorghiță (trad.)

243:281.9

Păcatele sunt legate între ele, tot astfel cum și virtuțile sunt înrudite una cu cealaltă. După ce ne îndeamnă să ne păzim de diferite păcate, unele, în aparență, neînsemnate, dar care, trecute cu vederea, provoacă mari nenorociri și lasă grele urmări, Sfântul Efrem ne povățuiește mai departe, în rugăciunea sa, spre cele mai de seamă virtuți: curăția, smerita cugetare, răbdarea și dragostea.

CAPITOLUL 1

Deosebirea dintre feciorie şi curăţie

Ce este curăția? Unii, în mod greșit, confundă curăția cu fecioria. Și, pentru faptul că fecioria nu este obligatorie, ei socotesc și curăția ca pe un lucru neobligatoriu pentru toți oamenii. „Monahii și monahiile au făcut legământul fecioriei – spun ei - și trebuie, prin urmare, să se afierosească unei vieți de curăție, însă noi, oamenii trăitori în lume și cu familie, suntem slobozi de îndatorirea de a ne nevoi întru această virtute".

Oare așa stau lucrurile? Nu, deoarece curăția nu înseamnă feciorie, ci **curățenie sufletească**. Iar ea este obligatorie și pentru oamenii căsătoriți, și pentru cei necăsătoriți. Nunta este dintru început curată și binecuvântată de Dumnezeu. Însă aceasta se ridică la înălțimea virtuții doar atunci când este însoțită de curăție, adică de cinste și de încredere reciprocă. Fecioria

are o şi mai mare binecuvântare de la Dumnezeu. Ea nu este o îndatorire, ci o nevoinţă asumată de bunăvoie de către cei ce au chemare către ea, după cuvintele lui Hristos: *Cine poate înţelege, să înţeleagă!* (Mat. 19, 12). Însă, doar atunci este plăcută lui Dumnezeu, când este însoţită de virtutea curăţiei.

Nunta ar putea fi întinată de păcatele necurăţiei. Şi starea celor necăsătoriţi ar putea să fie murdărită tot din această pricină. Ca să nu se întâmple aşa ceva, noi trebuie să ne ostenim a dobândi virtutea curăţiei.

Sfânta Biserică propovăduieşte nu numai celor feciorelnici, ci tuturor fiilor ei – şi celor căsătoriţi, şi celor necăsătoriţi – să se roage fierbinte, cu rugăciunea Sfântului Efrem, pentru dobândirea virtuţii curăţiei.

Fecioria este cu totul deosebită, virtute îngerească, care, o dată pierdută, nu mai poate să revină. Dar curăţia poate fi redobândită oricând. Şi cei mai de plâns desfrânaţi pot să dobândească curăţia. Fecioria nu este o condiţie prealabilă pentru mântuire, nefiind o poruncă, o îndatorire pentru toţi. Ea este obligatorie doar pentru aceia care, de bunăvoie, au făgăduit să o păzească. Însă fără curăţie nimeni nu va putea să se mântuiască, dacă nu va urma o pocăinţă pe măsura păcatului împotriva curăţiei şi restabilirea ei. Sfântul Apostol Pavel spune că *nici desfrânaţii..., nici adulterii... nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu* (1 Cor. 6, 9-10), dar după aceste cuvinte, îndată deschide şi pentru ei uşa mântuirii prin pocăinţă. Termenul „desfrânaţi" se referă la cei care au păcătuit împotriva curăţiei nefiind căsătoriţi; iar „adulteri" sunt cei căsătoriţi care au încălcat porunca curăţiei. Delimitarea făcută de Sfântul Apostol Pavel urmează întocmai celor spuse de Mântuitorul, că din inima păcătoasă ies *adultere, desfrânări* şi alte răutăţi (Mat. 15, 19).

Deci, cel ce-şi pierde fecioria poate să se mântuiască şi fără feciorie, dacă face o pocăinţă pe măsură şi duce o viaţă în curăţie. Însă cel ce încalcă porunca curăţiei nu poate să se mântuiască, fără redobândirea prin pocăinţă a curăţiei sale. De aici se vede limpede cât de importantă este pentru orice creştin păzirea legământului curăţiei, făcut chiar la Sfântul Botez.

Mai multe femei desfrânate au venit la Mântuitorul Iisus Hristos şi au plecat înţelepţite, adică întoarse la

Dumnezeu, întru totul înnoite. Prin cuvintele *Mergi; de-acum să nu mai păcătuieşti!* (Ioan 8, 11), Mântuitorul a întors la mântuire pe cei ce umblau pe calea pierzării. Aşa s-a întâmplat şi cu femeia cea desfrânată, ce a venit în casa lui Simon leprosul, ca să ungă capul Lui cu mirul cel scump, şi cu lacrimile ei de pocăinţă să spele picioarele lui Hristos (Mat. 26, 6-13). Despre ea, Sfânta Biserică spune în slujbele sale următoarele: „Femeia ce fusese mai înainte desfrânată, pe dată s-a înţelepţit. Păcatul ei cel de ocară şi dezmierdările cele trupeşti le-a urât, luând aminte la ruşinea cea mare de la înfricoşătoarea Judecată, când vor fi vădiţi cei desfrânaţi şi cei care s-au pângărit pe sine".

Fecioria este, într-adevăr, o virtute sfântă. Însă şi căsătoria, atunci când este trăită în curăţie, este la fel de sfântă.

În afara fecioriei şi a căsătoriei, mai există încă o stare – **fecioria în căsnicie.** Aceasta se vădeşte mult mai rar, mai ales în zilele noastre. Însă în Vieţile Sfinţilor se întâlnesc nu puţine asemenea cazuri. Ea constă în următorul fapt: tinerii soţi, cununaţi în numele lui Dumnezeu, din dragoste pentru

Hristos hotărăsc de comun acord să trăiască precum un frate şi o soră, în deplină feciorie, sub acoperământul legiuitei căsătorii. Aceasta este o mare nevoinţă, către care puţini sunt chemaţi şi pe care încă şi mai puţini oameni o împlinesc în deplină neprihănire şi cu folos pentru sufletele lor.

Nu trebuie să se socotească totuşi ca virtute orice deviere de la căsătorie. Când aceasta nu se face pentru năzuinţa către nevoinţă şi înfrânare, ci pentru scârba faţă de legătura căsătoriei, atunci nu numai că ea nu este îngăduită, însă este chiar osândită în cel mai aspru chip de către canoanele bisericeşti (Pravila 51 a Sfinţilor Apostoli). Sfânta Biserică le aminteşte unor astfel de oameni că tot ce a făcut Dumnezeu este întru totul bun (Facere 1, 31) şi că El a făcut parte bărbătească şi parte femeiască spre înmulţirea neamului omenesc, binecuvântând aceasta. Deci, respingerea căsătoriei este socotită erezie.

Maniheii, marcioniţii şi alţi eretici dualişti, care socotesc că nu Dumnezeu, ci diavolul este creatorul lumii materiale, s-au lepădat de căsătorie, scârbindu-se de aceasta. Creştinii nu trebuie să urmeze însă ereticilor!

Sfântul Ioan Scărarul lămureşte în cel mai ortodox chip chestiunea căsătoriei şi a curăţiei acesteia, scriind: „Unii spun că, după gustarea îndulcirilor trupeşti, omul nu poate să se mai numească curat. Însă eu, în opoziţie cu părerea lor, întăresc: ...dacă cheile Împărăţiei cerurilor ar fi fost încredinţate celui feciorelnic (Sfântul Apostol Ioan Teologul), care nu a gustat din patima îndulcirii trupeşti, ar fi putut să fie îndreptăţită părerea unor asemenea oameni. Ca să se ruşineze însă cei ce judecă astfel, anume acela care a avut soacră (adică a fost căsătorit - se are în vedere Sfântul Apostol Petru – *n.n.*) a fost socotit curat şi a păstrat cheile Împărăţiei curăţiei".

Prin urmare, să luăm aminte că nu numai în feciorie, ci şi în căsătorie, omul poate şi trebuie să fie curat şi îmbrăcat întru cinste!

CAPITOLUL 2

Curăţia în cadrul căsătoriei

Dumnezeu a dat omului înclinații trupești nu în vederea desfrâului, ci pentru înmulțirea neamului omenesc. Judecățile lui Dumnezeu sunt întotdeauna cele mai bune, curate și sfinte. *Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți!* (Facere 1, 28) – este dumnezeiasca poruncă, lipsită de orice întinăciune. Însă omul, prin căderea lui în păcat, a pervertit totul. Desprins de Dumnezeu prin neascultarea sa, el s-a rupt și de cinstitele scopuri dumnezeiești și a început să întrebuințeze înclinările lui trupești către rău.

Creatorul a rânduit ca bărbatul să nu fie singur (Facerea 2, 18), ci să aibă familie. Familia a fost plănuită de Dumnezeu ca un loc sfânt pentru nevoința întru evlavie, curăție și viață sfântă. În Noul Testament, unde se restabilește curăția dintru început a firii omenești,

se vorbeşte despre familie ca de o mică *biserică din casă* (1 Cor. 16, 19), în care trăieşte Hristos, care se sfinţeşte de Duhul Sfânt şi în care toate mădularele se îndreaptă către Dumnezeu-Tatăl prin cuvintele: „Tatăl nostru, Care eşti în ceruri..." Oamenii căsătoriţi trebuie să convieţuiască în deplină credincioşie unul faţă de celălalt, demonstrând prin aceasta şi credincioşia lor către Dumnezeu. Curăţia şi dragostea reciprocă – iată legătura dintre bărbat şi femeie. Sfinţenia nunţii trebuie păzită cu grijă. Doar o singură privire plină de poftă în afara căsătoriei devine deja un mare păcat (Mat. 5, 28).

Cel căsătorit este legat prin porunca lui Dumnezeu de a nu se abate de la nuntă, exprimată încă din rai prin cuvintele: *De aceea va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va uni cu femeia sa şi vor fi amândoi un trup* (Facere 2, 24). Domnul Iisus Hristos a întărit sfinţenia şi neîncălcarea unirii prin nuntă, spunând: *Deci, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă!* (Mat. 19, 6).

Greşeala împotriva sfinţeniei nunţii poate să fie de două feluri: 1) **trădarea** ori **preadesfrânarea**, care în ambele cazuri sunt o deviere de la căsătorie; 2) **curvia chiar în hotarele nunţii**, atunci

când oamenii căsătoriţi nu trăiesc fireşte, aşa cum legea dumnezeiască a poruncit şi conştiinţa ne dă mărturie, ci se dedau la diferite perversiuni. Toate aceste necurăţii sunt urâciune în faţa lui Dumnezeu. Ele au condus încă de demult omenirea desfrânată (Facere 6, 3) la potopul universal (Facere 6, 5-7), iar mai târziu la focul şi pucioasa care au pedepsit Sodoma şi Gomora (Facere 19, 1-28). Nici omenirea din zilele noastre nu se deosebeşte de cea veche prin imoralitatea ei strigătoare la cer. De aceea, pentru cei ce înmulţesc păcatele, Dumnezeu şi pe noi ne va pedepsi, după proorocirea Sa, însă de această dată prin focul universal prin care se va întrerupe existenţa acestei lumi păcătoase, ca să se arate *ceruri noi şi pământ nou, în care locuieşte dreptatea* (2 Petru 3, 13).

Toate făpturile au prin fire predispoziţia de înmulţire, însă la animale instinctele sunt păstrate în felul lor primitiv. Făpturile necuvântătoare se împreunează nu în vederea desfrânării, ci ca să împlinească înmulţirea speciei lor, aşa cum au fost hărăzite. Numai cu omul nu se petrece astfel. Căzut din pricina păcatului sub influenţa demonilor, firea lui s-a pervertit

şi de aceea cu el se întâmplă adesea căderi înfiorătoare şi, ca urmări ale acestora, şi catastrofe naturale.

Domnul Iisus Hristos a venit ca să ne înveţe adevărata viaţă întru curăţie şi să ne dezbare de pervertirea morală în care am fost atraşi. El a binecuvântat căsătoria prin prezenţa Sa la nunta din Cana Galileii (Ioan 2, 1-11) şi a osândit necurăţia nu doar în forma ei cea mai grosieră, a preadesfrânării, ci şi cel mai „ inofensiv" chip al necurăţiei, privirea plină de poftă către celălalt gen, spunând: *Aţi auzit că s-a zis celor de demult: „Să nu săvârşeşti adulter!". Eu însă vă spun vouă că oricine se uită la femeie poftind-o, a şi săvârşit adulter cu ea în inima lui!* (Mat. 5, 27-28).

Şi Sfinţii Apostoli s-au luptat plini de râvnă împotriva preadesfrânării şi a diferitelor chipuri ale desfrânării (Fapte 15, 29; Iuda 1, 7-8; 2 Petru 2, 14; Gal. 5, 19; 1 Cor. 6, 9; 6, 18). Sfântul Apostol Pavel a delimitat clar curata şi binecuvântata nuntă de oricare chip de manifestare a necurăţiei, spunând: *Cinstită să fie nunta întru toate şi patul nespurcat. Iar pe desfrânaţi îi va judeca Dumnezeu* (Evr. 13, 4). El sfătuieşte: *...Bine este pentru om să nu se atingă de femeie. Dar, din cauza desfrânării, fiecare să-şi aibă femeia sa şi fiecare femeie să-şi aibă bărbatul său..., fiindcă mai bine este să se căsătorească decât să ardă* (1 Cor. 7, 1, 2, 9). După învăţătura Sfintei Biserici, legiuita nuntă, încheiată *în numele Domnului* (1 Cor. 7, 39), este unica dezlegare a problemei privitoare la convieţuirea între un bărbat şi o femeie.

Căsătoria are, în afara ***scopului ei de temelie – naşterea de fii*** (1 Tim. 2, 15), încă şi un alt scop important – de a fi pază a curăţiei. Sfântul Ioan Gură de Aur învaţă: „Omul trebuie să se căsătorească pentru a alunga păcatul şi pentru a se izbăvi de orice faptă a desfrânării. Anume pentru aceasta trebuie să ne căsătorim, pentru a ne ajuta reciproc să ducem o viaţă curată". După învăţătura acestui mare bărbat, căsătoria nu este o piedică a curăţiei, ci mai degrabă ea o păzeşte şi o întăreşte. Din această pricină, trădarea este un mare şi greu păcat. „Omul căsătorit, dacă încalcă căsătoriile altora ori priveşte cu poftă la vreo femeie străină, nu merită nicio iertare, nici din partea oamenilor, nici înaintea lui Dumnezeu, oricât s-ar îndreptăţi prin fire". Această judecată, foarte aspră la prima vedere, este în realitate întru totul îndreptăţită, deoarece, dacă monahii

dintru început se lipsesc de un astfel de chip al dezmierdării, omul căsătorit poate să-şi manifeste pornirile lui trupeşti, în limitele legiuitei căsătorii. Dar a privi plin de poftă în afara acestor cadre, acesta este un păcat vădit, fiind un semn al desfrânării, şi nu al dorinţei de înmulţire a neamului omenesc prin legiuita şi binecuvântata căsătorie. Astfel, omul, pentru a ajunge la adevărata curăţie, trebuie să se nevoiască, şi aceasta pe când e încă tânăr, şi să nu aştepte să îmbătrânească, pentru a vieţui în curăţie. Curăţia se obţine cu nevoinţă, rugăciune şi luptă. Ca orice altă virtute generală, ea nu se obţine fără osteneală.

Sfântul Vasile cel Mare lămureşte în chip minunat: „Virtutea curăţiei nu o are acela în care dorinţele necurate au slăbit ca urmare a bătrâneţii, ori a bolii, ori din vreo altă pricină. Într-un astfel de om, chiar de ar mai şi vieţui păcatul, trupul lui neputincios îl împiedică de la fapte păcătoase. Curăţia este silire continuă, în afundul sufletului, şi ucigătoare a urmelor mişcărilor ruşinoase rămase acolo. Cel ce s-a lecuit astfel şi a dobândit această virtute, a înrădăcinat întru sine curăţia cea potrivnică păcatului".

CAPITOLUL 3

Curăţia fecioriei

După cum am văzut, cuvântul lui Dumnezeu scoate în evidență nunta ca pe o sfântă poruncă dumnezeiască, iar fecioria – ca pe o stare și mai înaltă de desăvârșire (1 Cor. 7, 1, 8, 34, 38). În Vechiul Testament, fecioria nu era practicată, iar firea căzută a omului nu avea puteri harice spre a se ridica până la ea. Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Minunata feciorie în Vechiul Testament nu era cunoscută nici măcar după nume". Însă în Noul Testament, în belșugul de har dumnezeiesc, trăirea virtuoasă în afara căsătoriei a început să se răspândească foarte mult. Sfinții Părinți au lăudat-o pe ea, au recomandat-o și chiar au practicat-o. În cunoscutul său tratat „Despre feciorie", Sfântul Ioan Gură de Aur scrie: „Fecioria este bun lucru... ea este mai bună decât căsătoria... Și dacă este de tre-

buință, voi adăuga că este mai bună aceasta – anume pe atâta, precum cerul este mai bun decât pământul și îngerii decât oamenii. Ce este mai dulce, mai minunat și mai strălucitor decât fecioria? Ea răspândește raze mai strălucitoare decât ale soarelui, care ne rup de orice lucru al vieții, și ne pregătesc să privim cu ochi curați spre Soarele dreptății".

Însă, spre a fi plăcută lui Dumnezeu, fecioria trebuie să fie curată și lipsită de orice pată. Dacă pentru căsătoria creștină este de trebuință ca ea să strălucească în curăție, cu cât mai mult acest lucru este de trebuință fecioriei! Deasupra ei se cade să ardă neîncetat candela sincerei nepăcătuiri, pentru a fi autentică. Iubirea între soți cere legătura nunții. Dragostea către Dumnezeu o exprimă cel mai bine virtutea afierosirii trăirii întru feciorie. Cel ce se căsătorește o încredințează pe soția lui că este gata să moară pentru ea. Iar cel feciorelnic, care de bunăvoie își asumă nevoința necăsătoriei, trebuie să iubească pe Dumnezeu mai mult decât orice pe lume. Altfel, pentru ce se împovărează cu o asemenea grea trudă, dacă dragostea lui către Dumnezeu nu depășește orice altă legătură cu cele pământești? Soții își mărturisesc dragostea lor reciprocă prin credincioșia unuia față de celălalt. Cel feciorelnic însă trebuie să-și manifeste dragostea lui către Dumnezeu prin neschimbata lui credincioșie către Hristos și prin permanenta lui stare de curăție. Căci orice îndepărtare de la curăție este o trădare a lui Dumnezeu.

Fecioria poate să fie atât exterioară, cât și lăuntrică; cea exterioară este aparentă, prefăcută; numai cea lăuntrică are valoare înaintea lui Dumnezeu. Fecioria cea din afară – a nu săvârși cu trupul vreun oarecare păcat al desfrânării – nu este de folos creștinului care este însoțit de o permanentă și tainică desfătare a dorinței de desfrânare. Cel ce dorește să ajungă la fecioria cea lăuntrică, trebuie neîncetat să-și curățească inima lui de gândurile de desfrânare insuflate de demoni și neîncetat să aducă pocăință, prin lacrimile căreia se spală petele ticăloșiilor desfrânărilor care au întinat sufletul.

Deci, fecioria trebuie să fie împlinită lăuntric, cu dragoste adevărată de Dumnezeu, cu binecuvântată râvnă pentru nevoință, printr-o neîncetată curățire a sufletului și o permanentă

năzuință către o viață asemenea îngerilor. Cel cu adevărat feciorelnic este dator să ducă o luptă hotărâtă, până la sânge (Evrei 12, 4), cu propriile lui patimi ale desfrânării şi cu diavolii acestei patimi. El trebuie să urască gândurile îndulcirii pătimaşe, pentru a nu se face vinovat că cele trimise de diavol ajung în sufletul lui. În niciun caz nu trebuie să le cheme singur, nici să se îndulcească cu ele, după cele scrise de Sfântul Isaac Sirul: „feciorelnic este acela care nu numai că şi-a păzit trupul de întinăciune, ci se ruşinează chiar şi de sine însuşi atunci când rămâne singur". După cuvintele aceluiaşi sfânt nevoitor, „plin de curăție nu este omul căruia, în vremea luptei, trudei şi nevoinței, îi încetează gândurile urâte, ci acela care, cu inima sinceră, îşi curăță vederea minții lui şi nu-i dă voie ei să se dedea la gânduri necurate. Şi atunci curăția conştiinței lui mărturiseşte prin lumina ochilor despre credința lui în legea curăției. Ruşinea lui ca o perdea se lasă deasupra tainicului altar al gândurilor sale, şi neprihănirea lui ca o fecioară curată se păzeşte pentru Hristos, prin credință".

„Fericit este omul care se străduieşte să placă lui Dumnezeu şi-şi păzeşte trupul său neîntinat, ca să-l facă pe acesta biserică sfântă a Împăratului Hristos!"– spune Sfântul Efrem Sirul.

Iar Sfântul Ioan Scărarul, definind curăția ca fiind „curăția inimii şi a trupului", scrie: „Curăția se mai numeşte încă şi nepătimire. Şi pe bună dreptate! Pentru că ea este premergătoare a învierii celei de obşte şi a nestricăciunii trupurilor".

Să nu se considere din partea celor feciorelnici şi a monahilor că orice mişcare trupească este deja păcat împotriva curăției şi a fecioriei! Să auzim înțeleptele judecăți ale Sfântului Antonie cel Mare pe această temă. Spune acesta: „Să ştii că trupul are o mişcare firească, care este înnăscută. Însă ea nu lucrează (cu păcat) când sufletul nu doreşte aceasta. Este o simplă mişcare trupească, lipsită de orice dorință. Există şi un alt chip al acestei porniri, care provine din prea multa săturare şi înfierbântare a trupului, din pricina hranei şi a băuturii fără de măsură. Când apare o căldură din acestea în trup, se pricinuieşte o tulburare a lui. Sfântul Apostol Pavel scrie în acest sens: *Şi nu vă îmbătați de vin, în care este pierzare...!* (Efes. 5, 18). Tot astfel şi Domnul a grăit ucenicilor Săi în

Evanghelie: *Luați seama la voi înşivă, să nu se îngreuieze inimile voastre de mâncare şi de băutură...!* (Luca 21, 34). Celor nevoitori însă li se întâmplă şi un al treilea chip de mişcare, născut din viclenia şi zavistia demonilor. Prin urmare, trebuie să ştim că mişcarea trupului poate să fie de trei feluri: prima – firească, a doua – din reaua întrebuințare a mâncării şi băuturii, şi a treia – de la demoni".

La orice om normal este proprie pornirea firească a primului chip. Aceasta încă nu este păcat, dacă se produce fără participarea voii omeneşti şi dacă omul nu ia aminte la ea, nici nu-i dă ei prilej spre dorințe păcătoase. Ea se stinge, tot astfel după cum s-a şi ivit.

Al doilea chip al acestei mişcări nu mai este la fel de nevinovat ca şi primul, căci apare ca o consecință a neînfrânării de la mâncare, mai cu seamă a mâncării de carne şi a alcoolului. Omul ştie din experiență că îmbuibarea şi multa băutură exaltă patimile trupeşti şi conduc la desfrânare. Şi dacă, în ciuda acestora, se îmbuibează cu mâncare şi cu alcool, el va da socoteală înaintea lui Dumnezeu pentru desfrâul şi neînfrânarea sa. Să te saturi şi să doreşti să rămâi curat este tot una cu

a căuta să stingi focul cu benzină. Îmbuibarea pântecelui şi băutura nasc, inevitabil, dorințe păcătoase, iar înfrânarea şi postul aspru le îmblânzesc pe acestea. Vrei să nu mai păcătuieşti împotriva curăției? Nu mânca peste măsură şi nu mai consuma alcool! Dacă te va birui pofta pântecelui, neapărat te va birui şi patima trupească. În acest caz, tu porți toată vina.

Al treilea chip al mişcării trupeşti, care, după cum am văzut, este pricinuit de către demoni şi li se întâmplă mai cu seamă nevoitorilor, poate să fie şi păcătos, şi nepăcătos. Lipsit de păcat este atunci când omul, în ciuda priveliştilor necurate înfățişate de demoni, se împotriveşte şi se luptă ca să se păzească curat în fața năvălirilor necurate ale acestora. În chip păcătos se manifestă atunci când omul se ispiteşte singur şi săvârşeşte fie o îndulcire păcătoasă a necurăției gândite, fie păcatul desfrânării cu fapta.

Pe cât este de nefolositoare fecioria de dinafară a omului fără conținut lăuntric, se vede din următoarea întâmplare. La o stareță a venit să se nevoiască nepoata acesteia, o tânără care dorea să afierosească lui Dumnezeu floarea tinereții sale. Fata a îmbrăcat

cernita rasă monahală şi a început să se arate ca o bună şi înțeleaptă monahie. Toate călugărițele mănăstirii se bucurau de ea, văzând o aşa de înaltă smerenie şi curăție sufletească. Însă nu pentru multă vreme a împodobit ea, cu viața sa ireproşabilă, această obşte de fecioare. Moartea a răpit-o pe neaşteptate. Au îngropat-o cu multe lacrimi şi tânguire. După o oarecare vreme, egumena, fiind foarte tristă din pricina neaşteptatei pierderi, a hotărât să se roage lui Dumnezeu ca să-i descopere ei cu ce slavă cerească a fost învrednicită călugărița ce murise şi la ce înălțime se află ea între fericitele fecioare. În acest scop, ea s-a dedat la aspră postire şi priveghere. Dumnezeu i-a împlinit rugăciunea ei, descoperindu-i în vedenie locul celei repausate. Însă, spre marea sa îngrozire, egumena a văzut-o pe nepoata sa nu în rai, ci în iad, în mijlocul flăcărilor adâncului.

– Dumnezeul meu! Să te văd pe tine, iubita mea copilă, în acest foc? – s-a îngrozit stareța. Şi eu eram sigură că tu străluceşti în mijlocul frumuseților raiului, alături de îngeri, în ceata sfintelor fecioare. Pentru ce ai fost pedepsită astfel?

– Pentru faptul că eu eram numai în ochii voştri fecioară şi nepătată mireasă a lui Hristos, – i-a răspuns cea osândită - însă de fapt eram cu totul altfel. E adevărat că nu m-am întinat în păcate trupeşti, însă aveam gânduri ticăloase, pofte necurate şi dorințe murdare. Toate acestea m-au azvârlit în iad! Odată cu nepăcătuirea cea de afară a trupului meu, eu nu mi-am păzit şi curățenia lăuntrică a sufletului. M-am îndulcit de închipuiri necurate, fără să socotesc aceasta ca păcat. Iar când trebuia să mă mărturisesc, ascundeam cu bună ştiință față de duhovnic gândurile mele cele trupeşti. Şi iată, din pricina tuturor acestora, după moartea mea, îngerii s-au scârbit de mine şi m-au lăsat în mâinile demonilor. De aceea voi fi veşnic în iad şi niciodată nu voi vedea fața lui Dumnezeu!

La aceste cuvinte, cea osândită, gemând şi scrâşnind din dinți, s-a pierdut în flăcările iadului.

Cu dreptate a grăit Sfântul Macarie cel Mare: „Dacă doar la vedere îți păzeşti trupul tău de întinăciune şi desfrânare, iar înlăuntru săvârşeşti păcatele desfrânării prin gândurile tale, eşti preacurvar înaintea lui Dumne-

zeu şi trupul tău feciorelnic nu-ţi va aduce folos... Pentru că există desfrânare săvârşită cu trupul, şi există desfrânare săvârşită cu sufletul, prin care se intră în părtăşie cu satana. Sufletul poate să aibă părtăşie fie cu demonii, fie cu Dumnezeu şi cu îngerii lui. Când desfrânează cu diavolul, sufletul devine însă nevrednic de Mirele Ceresc".

Cum se ajunge oare la păcatul necurăţiei în feciorie? Complicatul proces al naşterii şi formării păcatelor în suflet, în ceea ce priveşte curăţia, este descris de către Sfântul Ioan Scărarul astfel:

„Părinţii au stabilit, cu darul deosebirii lor, următoarele momente: 1) momeala, 2) însoţirea, 3) încuviinţarea, 4) robirea, 5) lupta şi 6) patima. Ei lămuresc că **momeala** este gândul obişnuit ori imaginaţia vreunui lucru, care se iveşte pe neaşteptate în minte, având dorinţa să intre în inimă. **Însoţirea** este convorbirea cu gândul ce se arată... Această convorbire poate să fie pătimaşă ori nepătimaşă. **Încuviinţarea** este învoirea plăcută a sufletului către gândul ori lucrul ce s-a arătat. **Robirea** este atragerea fără de voie, în chip silit, a inimii noastre de către gândul cel ispititor, ori gândirea continuă legată de acest lucru, care distruge buna noastră aşezare sufletească. **Luptă** se numeşte starea prin care voia liberă a omului se împotriveşte în mod conştient ispitei. Lupta poate să se termine fie prin biruinţă, fie prin înfrângere. Iar **patimă** se numeşte adesea starea plină de poftă, care, încuibată în suflet, se preface în deprindere, ca şi cum ar fi propria lui natură, astfel că el, de bunăvoie, doar de la sine însuşi năzuieşte către fapte. Dintre toate acestea, prima (*momeala*) este nepăcătoasă; a doua (*însoţirea*) – nu întru totul; a treia (*încuviinţarea*) este potrivită cu starea celui ce luptă (lupta este motiv fie de încununare, fie de chinuri); *robirea* presupune alte judecăţi, atârnând de faptul întâmplării ei – fie în vremea rugăciunii, fie într-o altă vreme, fie către lucrurile indiferente (către lucrurile care nu sunt nici bune, nici rele), fie e legată cu dorirea limpede a lucrurilor păcătoase. Şi dacă ţine de *patimă*, aceasta, fără nicio îndoială, este de osândit. Şi dacă nu se curăţeşte printr-o pocăinţă pe măsură, se ajunge la muncile cele veşnice. **Acela care către primul chip (momeală) se arată fără patimă (adică respinge ispita ce se arată, fără să-şi păteze**

luarea-aminte cu ea), dintr-o mişcare taie toate celelalte momente ce conduc către păcat".

Din această constatare rezultă că cel mai important lucru la venirea ispitei este primul: respingerea ei în chip hotărât. În acest proces de prefacere a ispitei nevinovate în păcat, omul nu este singur. În jurul lui se învârt în chip nevăzut demonii, care se străduiesc să-l doboare spre rău şi să-l piardă. Iar lucrările demonilor sunt diferite. Sfântul Ioan Scărarul spune: „Există diavol (al patimii desfrânării) care, îndată ce ne aşezăm pe pat, vine către noi şi ne săgetează cu păcătoase gânduri necurate, ca să ne murdărească şi să nu mai luptăm împotriva lui cu rugăciune, ci să adormim în aceste gânduri ticăloase şi să avem, în urma lor, vise întinate".

Diavolul grijii de multe (împrăştierii ce aduce mâhnirea – *n.n.*) premerge de obicei duhului patimii desfrânării. Primul pregăteşte drumul celui de-al doilea. Cel căzut într-o astfel de stare caută desfătări. Şi iată, vine duhul desfrânării şi îi propune împliniri deosebite, diferite gânduri necurate, arătări, fapte şi ticăloşii. Acela care nu izgoneşte duhul grijii de multe prin

rugăciune ori printr-o muncă de folos, face loc în inima lui diavolului desfrânării. Şi unde se poate ajunge pe acest drum, nu este greu ca omul să-şi dea seama.

Aici trebuie să amintim şi de ispitele păcătoase, care adesea se întâmplă în vis chiar şi celor feciorelnici. „Unii cred – scrie Sfântul Ioan Scărarul – că războaiele din somn şi cele ce se întâmplă în vremea visului sunt pricinuite doar de hrană. Însă eu am văzut şi pe aceia care erau foarte bolnavi ori care posteau îndelung şi care totuşi se întinau în vis. Am întrebat despre aceasta pe un călugăr încercat, ce avea darul discernământului, şi el mi-a lămurit toate în chip foarte înțelept: „Se întâmplă, zicea bătrânul, o întinare ca urmare a îmbuibării de mâncare şi a somnului mult. O alta din mândrie, când după o îndelungă neîntinare, începem să ne mândrim cu aceasta. Şi există o a treia, ca urmare a osândirii aproapelui. Ultimele două pot să se întâmple şi celor bolnavi, însă nu este exclusă nici cea de-a treia. Iar dacă cineva este curat de toate cele trei pricini pomenite mai înainte şi i se întâmplă lui ispită în vis, fericit e el pentru o astfel de nepătimire,

şi să ştie că a pătimit ispită numai din zavistia diavolilor şi după îngăduinţa lui Dumnezeu..., ca să dobândească prin această ispită fără de păcat încă o şi mai adâncă smerenie".

CAPITOLUL 4

Necredinţa în Dumnezeu – cea mai de seamă pricină a necurăţiei noastre

Multe sunt pricinile pentru care noi cădem în păcate trupeşti. Aceste pricini le vom cerceta cu de-amănuntul în următorul capitol. Însă cea mai importantă, după părerea noastră, este necredinţa în Dumnezeu. Ea adună întru sine, ca într-un focar, toate pricinile de mai mică importanţă.

Vorbind despre necredinţa în Dumnezeu, avem în vedere nu ateismul teoretic (cu el îndeobşte nu ne ocupăm în această lucrare), ci **ateismul practic** ori **puţina credinţă** a credincioşilor creştini ortodocşi. Ar putea să sune straniu, însă această necredinţă din punct de vedere practic este o realitate. Manifestările ei sunt: indiferenţa faţă de Dumnezeu, absenţa simţământului religios, îndoiala în credinţă, îndepărtarea de Biserică, nepăsarea faţă de viaţa de dincolo, faţă de înfricoşătoarea

Judecată, de raiul cel veşnic şi de veşnicele chinuri. Aceste manifestări mărturisesc despre o credinţă care se clatină, despre o nădejde slabă şi despre o dragoste care s-a răcit. Iar fără o credinţă înflăcărată, fără nădejde şi dragoste către Creatorul său, omul nu are râvnă, nici forţe spre a lupta cu patimile trupeşti ce clocotesc întru el. El simte o înclinare firească deosebită către patimile trupeşti. După căderea lui Adam în păcat, aceste patimi i-au devenit lui o a doua natură. Cine poate să ne izbăvească din păcate, dacă nu avem o credinţă puternică şi frică de Dumnezeu în inima noastră?

În anumite epoci, când credinţa a fost înfloritoare, morala a fost la un nivel foarte înalt. Îndată ce credinţa s-a micşorat, a decăzut şi viaţa morală. Revenirea la necredinţa neamurilor păgâne antice a adus lumea contemporană în pragul descompunerii morale. Când nu există idealuri înalte, oamenii încep să pună în locul acestora instinctele lor cele mai josnice. Aşa a fost şi în trecut, aşa se întâmplă şi astăzi. Istoria, în mod obiectiv, dă mărturie în acest sens.

Creştinătatea a propus ca ideal veşnic pentru om **asemănarea** lui cu

Dumnezeu. Prin învăţătura şi prin pilda Sa, Domnul Iisus Hristos, şi după El şi Sfinţii Apostoli, au dat un imbold firii decăzute a omului spre o înaltă viaţă de curăţie. Sfântul Apostol Pavel scrie: *Căci harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, învăţându-ne pe noi să lepădăm fărădelegea şi poftele lumeşti şi, în veacul de acum, să trăim cu înţelepciune, cu dreptate şi cucernicie; şi să aşteptăm fericita nădejde şi arătarea slavei Marelui Dumnezeu şi Mântuitorului Hristos Iisus, Care S-a dat pe Sine pentru noi, ca să ne izbăvească de toată fărădelegea şi să-Şi curăţească Lui popor ales, râvnitor de fapte bune* (Tit 2, 11-14). Marele Apostol al neamurilor a povăţuit atât pe cei în vârstă, cât şi pe tineri la curăţie (Tit 2, 2, 5; 1 Tim. 2, 3, 15). El însuşi practicând curăţia în cea mai înaltă formă a ei, a cerut de la alţii ca să-i urmeze această purtare (1 Cor. 7, 7-8).

După învăţătura cuvântului lui Dumnezeu şi a Sfinţilor Părinţi, niciun om, fără ajutorul lui Dumnezeu, de la sine însuşi, nu este în stare să-şi biruie patima desfrânării, nici să izgonească de la sine neîncetatele năvăliri ale demonilor desfrâului. Numai înarmat cu credinţă şi har, cu nădejde şi dra-

goste de Dumnezeu, el poate să lupte cu vicleanul cel ispititor. Neavând însă întrarmare dumnezeiască, acesta nu va putea nici măcar să lupte, dar să-şi biruiască duhurile desfrânării. Căci cel ce nu crede în existenţa lui Dumnezeu şi nu se teme de ceea ce va răspunde înaintea Lui, în numele cui se va strădui să dobândească vreo virtute, virtute care este de râs în ochii neamului omenesc păcătos şi desfrânat şi care nu este dorită nici de către trupul înclinat către păcat?

„Omul a fost creat cu aceste înclinări trupeşti! – spune lumea. Prin urmare, el are dreptul să le folosească aşa cum doreşte. Cum are dreptul să mănânce, dându-i-se lui în acest scop gură, stomac, sistem digestiv, aşa are şi dreptul la orice manifestare trupească, căci acest fapt îi este dat prin natura lui".

Oare sunt adevărate astfel de raţionamente? – Nu! Şi iată de ce:

1. Hrana este absolut necesară existenţei omeneşti, în timp ce înclinaţiile trupeşti, aşa cum se vede din pilda sfinţilor feciorelnici, nu sunt condiţii necesare pentru existenţa noastră.

2. Scopul hranei este **menţinerea vieţii**, iar simţirile gusturilor sunt

doar manifestări însoţitoare în plan secund, nesubzistând doar în ele însele. Însă scopul înclinaţiilor trupeşti este **perpetuarea neamului omenesc**, astfel că desfătările care le însoţesc nu sunt un scop, ci manifestări secundare. Dacă manifestările gusturilor ce însoţesc hrana devin scop în sine, aceasta se preface pentru om din binecuvântare în blestem – în plăcerea pântecelui, în îmbuibare şi în beţie, urmate de tulburare şi de greaţă, iar după aceasta, de mai grele chinuri. Astfel, hrana, în loc să fie dătătoare de puteri, devine pricinuitoare de boală şi de alte neputinţe. Tot astfel şi îndulcirea de patimi, dacă se preface în scop în sine, va aduce multe chinuri omului.

3. Prin chinurile care urmează îmbuibării de hrană şi beţiei, în bolile de stomac, este nevoie de dietă. Pentru oamenii bolnavi din pricina păcatului, este nevoie, de asemenea, de dietă şi de cumpătare în viaţa trupească. Necumpătarea de orice fel conduce către stricăciune şi spre un deznodământ uşor de prevăzut.

Toate acestea, atât de lămurite pentru cel înţelept, sunt din păcate destul de neclare pentru cei iubitori de

trup, care au uitat pe Dumnezeu. Oricât ai dori să le demonstrezi lor prin multe şi felurite dovezi, nimic nu-i va convinge, pentru că ei au pierdut pe Dumnezeu ca Ajutător întru bine şi au aflat trupul lor ca aliat şi îndemnător către rău.

Observăm că, chiar şi pentru cei credincioşi, pentru cei ce se tem de Dumnezeu, pentru cei ce năzuiesc către o viață duhovnicească, neîmpăcatul trup omenesc este o foarte mare problemă şi că fără ajutorul Cerului, nimeni nu a reuşit să o rezolve. Atunci cum va putea să reuşească întru aceasta cel necredincios? El nici nu face experiența unui asemenea lucru, ci, dimpotrivă, alege calea cea mai uşoară, a neîmpotrivirii şi a plăcerii de sine. Însă din această plăcere de sine ce se naşte? Moartea duhovnicească, venită înaintea celei trupeşti. Cei ce trăiesc în desfrânare şi în băutură sunt ruine vrednice de plâns încă de la vârsta tinereții. Ei par bătrâni, cu mult înainte de a îmbătrâni. Trupurile le tremură, deoarece în nebunia patimilor lor nu au tremurat de frică înaintea lui Dumnezeu. Ei se ofilesc mai înainte de vreme şi chiar dacă au avut multe însuşiri bune, repede îşi pierd darurile lor.

Şi cei mai înțelepți dintre aceştia, cuprinşi de boli ruşinoase, şi-au încheiat jalnica lor viață în ospicii. Şi care va fi partea lor de după moarte? Te cutremuri la un asemenea gând.

Dumnezeu nu Se lasă batjocorit; căci ce va semăna omul, aceea va şi secera. ***Cel ce seamănă în trupul său însuşi, din trup va secera stricăciune;*** *iar cel ce seamănă în Duhul, din duh va secera viață veşnică* (Gal. 6, 7-8).

Cât de diferită este priveliştea pe care ne-o înfățişează creştinii care cred sincer şi năzuiesc către o viață de curăție! Pe cât de strânsă este relația lor cu Dumnezeu, pe atât mai asemenea îngerilor sunt ei. Sfinții, curățindu-şi inima lor, ne sunt vrednică pildă despre cum poate să se transforme omul păcătos, care s-a unit cu Dumnezeu şi s-a îmbrăcat cu toată armura lui.

Sfântul Ioan Teologul, având în vedere această unire cu Dumnezeu a primilor creştini, a lăudat nu numai pe cei vârstnici, ci şi pe cei tineri dintre aceştia pentru biruința lor asupra diavolilor desfrânării. Şi cât este de minunat că tocmai vârsta tinereții, la care păcatul desfrânării este cel mai prezent, Apostolul o dă ca pildă de

dobândire şi de înfăptuire a curăţiei cu ajutorul lui Dumnezeu! *Scris-am vouă,* ***tinerilor,*** *căci sunteţi tari, şi cuvântul lui Dumnezeu rămâne întru voi şi* ***aţi biruit pe cel viclean*** (1 Ioan 2, 14). Din context reiese limpede că aceşti tineri creştini au biruit pe cel rău nu prin propriile lor puteri, ci cu ajutorul Harului primit întru ei să dăinuiască prin cuvântul lui Dumnezeu, în care aceştia permanent au fost povăţuiţi. Altfel nu este cu putinţă pentru vreun om, mai ales în anii tinereţii, lipsit de ajutorul Harului, să iasă la liman cu poftele ce răsar permanent în trupul său şi cu demonii desfrânării care clocotesc asupra lui.

Patima trupească născută în om se vădeşte aproape la fiecare încă de la o vârstă fragedă. E cunoscut că până şi copiii simt câteodată înclinaţii trupeşti. Să nu mai vorbim însă de vârsta tinereţii, în care ele se manifestă cu multă aprindere. Cum vor fi ţinute în frâu aceste instincte nestăvilite, fără credinţă în Dumnezeu, fără frică de Dumnezeu, fără nădejdea în ajutorul dumnezeiesc, fără dragostea de Dumnezeu? Istoria creştinătăţii cunoaşte perioade întregi când, la creştinii tineri, crescuţi în credinţă şi în evlavie,

curăţia a înflorit şi pe chipul lor, şi în inima lor. Şi cât era de plăcut atunci să vezi frumoase chipuri de tineri împlinitori ai curăţiei, şi fecioare care nu se sluţeau cu vopsea artificială, cum îşi mânjesc feţele şi ochii astăzi tinerele femei moderne, ci se înfrumuseţau cu fireasca şi fermecătoarea culoare a castităţii!

Cununa curăţiei este cea mai minunată podoabă a celui tânăr. Cel ce se înfrânează la vârsta tinereţii, lesne se va lupta cu pornirile lui trupeşti şi la maturitate. Astfel, pentru paza curăţiei de la vârsta tinereţii, i se va da lui bătrâneţe luminoasă. Şi ceea ce este mai de laudă, la înfricoşătoarea Judecată el va sta de-a dreapta Mântuitorului, în haina cea albă a curăţiei, ca să cânte împreună cu cei ce au biruit păcatul şi care poartă în mâini ramuri de finic, minunată cântare: *Mântuirea este de la Dumnezeul nostru, Care şade pe tron, şi de la Mielul!* (Apoc. 7, 10).

Dacă nu se deprinde omul cu curăţia atâta timp cât este feciorelnic, greu poate să dobândească aplecare către ea după ce a experimentat desfătările cele imbolditoare ale patimilor desfrânării. Lupta pentru cu-

răție este mai ușoară pentru cel curat decât pentru cel întinat. Până nu a gustat dintr-o anumită mâncare, ci numai a auzit de aceasta, limba nu încearcă o dorință prea mare să o guste. „Așa și trupurile curate: primesc din necunoașterea patimii desfrânării mare ușurare în lupta împotriva desfrânării" - spune Sfântul Ioan Scărarul.

Ce ne ajută cel mai mult în izgonirea diavolilor desfrânării? Credința în Dumnezeu, frica de El și căutarea stăruitoare a ajutorului dumnezeiesc. Virtuțile nu se câștigă doar cu puterile omenești. Acest lucru este valabil mai cu seamă în privința curăției. Sfântul Ioan Scărarul pe bună dreptate subliniază: „Nimeni dintre cei înțelepțiți în păzirea curăției nu a putut să se socotească pe el însuși la această dobândire. Pentru că nu este în puterea noastră să ne biruim propria fire. Acolo unde firea poate fi biruită, se simte prezența Aceluia Care se află mai sus de fire".

„Într-adevăr – scrie Sfântul Ioan Cassian –, dacă orice reușită în virtute este o lucrare a harului Domnului și dacă înfrângerea oricărei patimi este o biruință a Lui, atunci, înaintea

a toată virtutea – dobândirea curăției și înfrângerea patimii poftei – este cu precădere binecuvântare și dar... Să nu simți înțepătură în trup este, într-o anumită măsură, același lucru ca și cum ai ieși din trup, în trup fiind... Nu este cu putință pentru om să zboare cu propriile lui aripi până la o așa de înaltă desăvârșire cerească, dacă harul lui Dumnezeu nu îi dă lui darul curăției și nu îl scoate din întinare. Prin nicio altă virtute oamenii trupești nu se aseamănă într-atâta cu îngerii... ca prin dobândirea harului curăției, prin care ei, încă din timpul vieții lor pământești, au, după Apostol, cetate în ceruri (Filip. 3, 20) și încă aici, în trup pieritor, dobândesc deja ceea ce a fost făgăduit sfinților în viața viitoare, după ieșirea din trupul pieritor".

Unii oameni, pierzându-și credința în Dumnezeu, dar neliniștiți din pricina tineretului de astăzi, afundat în desfrânare, recomandă ca ieșire din această stare sportul, jocurile, tehnica, preocupările artistice, literatura, știința și altele. Se vădește însă că nimic din toate acestea nu poate fi în stare să oprească nestăpânitul clocot al patimilor desfrânării. Dimpo-

trivă, ele din ce în ce mai mult se întețesc. Realitatea ne arată că, îndată ce te-ai rupt câtuşi de puțin de credința în Dumnezeu, te-ai îndepărtat de **singurul sprijin al virtuții**. Cel Ce ne dă armură pentru biruința în lupta cu necuratele patimi este Dumnezeu. Fără această întrarmare, nimeni nu a putut să stea împotriva răutăților diavoleşti (Efes. 6, 11).

Ca urmare, dacă doreşti să biruieşti, îmbracă armura dumnezeiască! Iar aceasta constă, după Sfântul Apostol Pavel, în pavăza credinței şi în sabia duhovnicească, care este cuvântul lui Dumnezeu (Efes. 6, 14-17). Fără pavăza credinței, tu eşti fără apărare şi jalnic în toată mândria şi înfumurarea ta. Demonii desfrâului se ridică asupra ta. Trupul te asupreşte. Mintea ți se pierde, conştiința amuțeşte, sfaturile cele minunate pălesc în conştiință. Nimeni nu poate să te ajute. Rămâi singur, cu patima ta, care te atrage doar spre trupul ce te războieşte. Cine să te tragă înapoi din fața prăpastiei deschise înaintea ta? Dacă ai credință în Dumnezeu, această credință, precum fulgerul, într-o clipă îți va lumina conştiința ta. Dacă ai frica de Dumnezeu, o astfel de frică, precum un tunet, va cutremura duhul tău. Tu vei lua aminte, îți vei veni în sine, te vei trezi... Şi astfel te vei mântui din ghearele diavolului desfrânării!

CAPITOLUL 5

Duşmanii curăției

Duşmanii curăţiei sunt:

1. Înaintea tuturora, *propria noastră patimă, cuibărită în trupul nostru păcătos*. Cu ea omul trebuie să poarte lupta. De această luptă aprinsă nu au fost cruţaţi nici cei mai mari sfinţi. În vieţile lor citim că ei ajungeau la capătul puterilor, însă nu părăseau nădejdea în Dumnezeu şi lupta cu păcatul.

Un frate de mănăstire, de pildă, era greu luptat de gândurile desfrânării. În inima lui ardea parcă, zi şi noapte, focul iadului ispitelor. Însă el răbda şi nu se învoia cu patimile desfrânării, ci prin rugăciune se împotrivea lor atât cât era cu putinţă. Mulţi ani a petrecut în această luptă, până ce, în cele din urmă, furtuna ispitelor s-a risipit. În inima acestui monah a început să împărăţească pacea. Pentru răbdarea şi statornicia lui în acest răz-

boi, Dumnezeu i-a dăruit biruința. El a dobândit o nepătimire plină de har, lesne punând pe fugă toate uneltirile diavolilor desfrânării ce s-au mai ivit din când în când, până la sfârşitul vieții sale.

Despre un alt monah se povesteşte că timp de 14 ani a avut cumplite ispite de desfrânare. În tot acest timp, el s-a luptat bărbăteşte cu ele, necedând acestora, conducându-se după următorul dreptar: nu a îngăduit gândului său să se învoiască cu ispita. Însă nici aşa nu a reuşit să izgonească diavolii desfrânării de la sine. În cele din urmă a mărturisit în biserica mănăstirii, înaintea tuturor fraților, ispitele sale de desfrânare. Călcându-şi în picioare ruşinea lui, s-a smerit şi a aşteptat ajutor de la Dumnezeu. Egumenul a rânduit tuturor să se roage pentru el timp de o săptămână. După aceste rugăciuni ale întregii obşti, chinurile diavolilor desfrânării s-au îndepărtat de la monah şi războiul lui lăuntric a luat sfârşit.

Să nu ne mirăm că plăcuții lui Dumnezeu au avut parte de lupte trupeşti! Dumnezeu îngăduie patimile desfrânării, pentru a ne smeri prin acestea. Nevoitorul care a înaintat în oarecare virtuți, şi din această pricină arată aplecare către mândrie, îndată ce se ciocneşte în inima lui cu gândurile izvorâte din desfrânare, nu poate să nu se scârbească de sine şi să nu vadă cât de josnic este el în ochii lui Dumnezeu. În acest chip se mântuieşte de cea mai înfiorătoare şi mai pierzătoare patimă – mândria. Conştientizând aceasta, plăcuții lui Dumnezeu au pătimit cu răbdare atacul desfrânării şi nu au cârtit înaintea lui Dumnezeu, că au fost creați cu aplecări trupeşti. Ei au văzut în ele o otravă pe măsură împotriva mândriei. Însă această otravă potrivnică lecuieşte mândria doar prin smerita, necârtitoarea, bărbăteasca şi statornica luptă cu patimile necurate. Dacă cedăm acestora ori cârtim împotriva lui Dumnezeu, această otravă potrivnică mândriei se devine vătămător pentru noi înşine. De aceea, în lupta cu patima desfrânării se cere mare înțelepciune, răbdare şi smerenie.

Un oarecare ucenic al unui mare nevoitor, cu smerenie şi cu înțelepciune se lupta cu patima sa. Văzându-l cât suferă şi se chinuieşte, stareţul l-a întrebat: „Nu vrei să-L rog pe Dumnezeu să-ți uşureze lupta?” – „Nu! – i-a

răspuns ucenicul. Pentru că, deşi pătimesc, în această pătimire a mea aflu roadă pentru suflet. De aceea, mai bine în rugăciunea ta cere de la Dumnezeu ca să-mi dea răbdare să pot duce ispita!" Auzind aceasta, stareţul s-a minunat şi i-a spus: „Acum înţeleg că tu ai înaintat pe cale şi mi-o iei înainte!"

Ispitele trupeşti se pot asemăna cu mâncărurile savuroase, care dau un miros ademenitor. Treci, de pildă, în post, pe lângă un bufet şi simţi miros plăcut şi aţâţător spre poftă. De tine atârnă dacă vei intra ori nu în acel local, dacă vei mânca ori nu vei mânca. Tot astfel şi cu ispitele trupeşti. Simţi puterea lor ademenitoare, însă pentru că ai voie liberă, singur hotărăşti dacă vei păcătui ori nu. Celor plini de dârzenie le ajută Dumnezeu. Nu trebuie să uităm aceasta. Potrivit Sfinţilor Părinţi, noi suntem doar luptători împotriva gândurilor ispititoare, şi nu dezrădăcinători ai acestora. Cel Ce le smulge din rădăcină este Dumnezeu!

2. Al doilea duşman al necurăţiei este *lipsa privegherii asupra noastră înşine şi nepăzirea simţurilor noastre*: vederea, auzul, gustul şi celelalte. Aceste simţuri sunt ferestre şi uşi ale sufletului. Cel ce nu ia aminte, ci le deschide atunci când nu trebuie, singur îngăduie diavolului desfrânării să intre în inima lui. Şi într-adevăr, demonul desfrânării pătrunde prin ochi, când ei privesc cu poftă vreo oarecare privelişte pornografică; prin urechi, când ascultă cu plăcere cuvinte ori cântece necuviincioase; prin gust, când acesta cu nesaţiu se dedă la mâncăruri şi băuturi ce aţâţă la desfătare; şi prin pipăire, când prin strângerea mâinii, săruturi şi altele asemenea, omul se lasă în puterea patimii sale.

Deosebit de primejdioşi se arată a fi ochii. Cel ce poate să-şi păzească privirea sa şi s-o desprindă cu voie hotărâtă de priveliştile ademenitoare pline de înşelare, acesta va putea să-şi păzească şi curăţia lui, cu ajutorul lui Dumnezeu. Însă cel ce iubeşte să-şi aprindă ochii cu sminteli, acesta nu va rezista până ce şi cu fapta sa nu va săvârşi păcatul desfrânării, când i se va da lui prilej la aceasta. Iată de ce trebuie să urmăm sfatul Sfântului Efrem Sirul: „Nu îngădui ochilor tăi să rătăcească încoace şi încolo şi nu privi frumuseţe străină, ca să nu te trântească potrivnicul tău cu sprijinul ochilor tăi!".

3. Duşmani ai curăţiei sunt, de asemenea: *purtarea libertină a bărbaţilor*

şi a femeilor, rătăcirea minţii în lucruri necurate, citirea de romane păgubitoare de suflet, privirea la filme cu imagini necurate şi alte privelişti pătimaşe, afundarea în convorbiri indecente, ascultarea şi povestirea de glume lipsite de orice cenzură, participarea la companii rele, unde se bea şi se fumează în neştire, flirtul, dansul şi altele. Cel ce săvârşeşte asemenea fapte îşi pune singur piedici pe calea curăţiei.

4. Aici trebuie să amintim ca pe un foarte primejdios duşman al curăţiei – *pângărirea imaginaţiei cu amintiri necurate şi privelişti necuviincioase, închipuite de bunăvoie.*

Cineva ar putea crede că închipuirea scenelor de necurăţie nu ne întinează deloc, după cum aducerea în minte a imaginii unei flăcări nu ar fi nici un pericol. Această comparaţie însă este întru totul neadevărată. Dacă îţi închipui că te-ai apropiat de foc, acesta nu te va arde, nici nu-ţi va aprinde gândurile tale. Însă dacă îţi închipui păcatele desfrânării, gândirea ta te va arde cu păcatul şi tu pe de-a-ntregul te vei aprinde de dorinţe necurate.

Imaginaţia joacă un mare rol în viaţa duhovnicească. Dacă nu o curăţeşti de gândurile rele şi de închipuirile necurate, aceasta te va murdări pe de-a-ntregul. Închipuirea, care ne murdăreşte ziua prin tablouri pline de păcat, ni le întoarce noaptea cu camătă, proiectându-le pe ecranul viselor noastre. Necuratele vise de noapte dau în vileag ruşinoasele închipuiri din timpul zilei. Ascunse de oameni, ziua, aceste închipuiri se descoperă în faţa subconştientului noaptea, în forme nestăvilite, neîmpiedicate de ruşinea care ne însoţeşte în timpul zilei şi nesupravegheate în vremea odihnei, în vis, de raţiunea noastră.

Dacă desprindem imaginaţia noastră de păcat şi o supunem năzuinţei către o viaţă virtuoasă, ne vom mântui de necuratele şi nefericitele ei urmări, ce ne trag în mocirla păcatelor trupeşti, prefăcând-o dintr-un instrument al păcatului într-o armă a virtuţii.

Aşezată în slujba patimilor trupeşti, imaginaţia poate să devină tiranică şi să pună în mişcare întreaga noastră fiinţă, mobilizând atât sufletul, cât şi trupul, spre păcat. Un om, aprins de imaginaţie, îndată ce se întâlneşte cu obiectul dorinţelor sale necurate, uită şi de ruşine, şi de frică, şi de onoare. Chiar şi închipuirea veşnicelor chinuri

se arată nelucrătoare, iar focul iadului slab înaintea focului dorințelor patimilor dezmierdării, întărite în imaginație. Sfântul Efrem Sirul zugrăvește astfel omul robit de patima trupească, care își folosește imaginația ca pe un cârmaci către păcat: „Iubitorul de dezmierdări, atunci când se întâlnește cu vreo femeie, devine vesel, răpit pe de-a-ntregul de frumusețea ei. Frumusețea trupească îi fură mintea, încântarea îl face bun la chip, admirația i se vede din așezarea sa, și în discuțiile cu femei, el se topește de plăcere. Amintindu-și de vederea lor, acesta se dedă la imaginații pline de pofte, zugrăvind pe viu în imaginația sa chipuri de femei, închipuindu-și expresii păcătoase, râsuri fermecătoare, cuvinte ademenitoare și altele. Între bărbați i se pare plictisitor. Iar când vede femei, se luminează îndată, aleargă încoace și încolo ca să-și pună la dispoziție serviciile sale. Și numai ce-i vine lui atunci glas de cântat, și istețime în a exprima vorbe de spirit, și talent de a se arăta interesant și plăcut!"

Imaginația, ieșită de sub controlul rațiunii și al voinței, se transformă în cel mai crud dușman al nostru și într-un trădător fără de rușine. De aceea să nu îi îngăduim libertatea de a umbla pe căile păcatului, ci ca pe un cățeluș să o legăm de țărușul fricii de Dumnezeu! Doar atunci ea nu va mai intra într-o legătură de trădare cu dușmanii noștri – diavolii, ci dimpotrivă, va păzi casa sufletului nostru de furi și de tâlhari.

ea să nu o împiedicăm dorința de a umbla pe căile plăcerii, ci [illegible] pe un căluș să o legăm de [illegible] frica de Dumnezeu? Doar [illegible] nu va mai intra într-o legătură de trădare cu dușmanii noștri – diavolul și [illegible]-ul, va păzi casa sufletului nostru de hoți și de tâlhari.

CAPITOLUL 6

Mijloace de luptă cu patima desfrânării

Trebuie să recunoaştem că lupta cu patima desfrânării este deosebit de grea. Această greutate provine din faptul că trupul nostru, în care se cuibăreşte pofta, nu este un duşman vădit al sufletului, pe care trebuie să-l nimicim, ci aliatul nostru tradiţional şi împreună ostenitor în lupta pentru dobândirea virtuţilor. Noi am fost creaţi cu suflet şi trup, iar acestea trebuie să lucreze împreună pentru preaslăvirea Creatorului, aşa cum scrie Sfântul Apostol Pavel: *Slăviţi, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru şi în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu!* (1 Cor. 6, 20). Însă iată că trupul, acest ajutător al sufletului în timpul vieţii pământeşti, se arată adeseori un viclean trădător, care, în loc să-i ajute, îl înşală cu păcatul! O! Jalnica urmare a căderii în păcat a distrus armonia dintru

început dintre suflet și trup și a introdus o asemenea neînțelegere între ele, despre care Sfântul Apostol Pavel vorbește: *Căci trupul poftește împotriva duhului…* (Gal. 5, 17).

La Sfântul Ioan Scărarul se întâlnesc minunate cugetări despre trup, acest aliat al nostru, perfid și trădător. El scrie: „Nu știu în ce fel să-l leg pe trup, acest prieten al meu!... Mai înainte de a-l lega pe el, se și dezleagă! Mai înainte de a începe să-l judec, mă împac cu el. Mai înainte de a începe să-l chinui, sunt înclinat să am milă de el. Cum să-l urăsc pe acela pe care sunt chemat să-l iubesc prin fire? Cum mă voi elibera de el, cu care m-am legat pe veci? Cum voi omorî pe acela ce va învia o dată cu mine? Ce dovezi întemeiate voi oferi aceluia care poate, în folosul său, să riposteze cu atâtea obiecții firești? El îmi este și ajutător, și vrăjmaș; și apărător, și potrivnic; și susținător, și trădător! Când îi fac pe plac, se războiește împotriva mea. Când îl istovesc cu postul, devine neputincios. Dacă îi dau odihnă, devine fără rânduială. Pus la muncă, nu rabdă. Dacă îl întristez, îl arunc în mare nenorocire. Dacă îl rănesc, nu mai am cu cine dobândi

virtuțile. În același timp îl urăsc pe el și îl iubesc. Care este taina cu privire la mine? Cu ce scop sunt uniți în mine acești rivali (sufletul și trupul)? Cum îmi sunt mie însumi dușmani și prieteni? Spune-mi tu, spune-mi, o, iubitul meu soț, trupule al meu! Căci nu merg să întreb pe altul despre tine. Spune-mi, cum aș rămâne nerănit de tine? Cum aș putea fugi de nenorocirea mea firească, după ce am dat făgăduință înaintea lui Hristos să mă lupt cu tine? Cum să birui chinul tău asupra mea, după ce am ales de bună voie să te stăpânesc?"

La aceste întrebări, trupul răspunde sufletului astfel: „Nu-ți voi vorbi despre lucrurile pe care nici tu nu le știi, ci despre acelea pe care le cunoaștem amândoi. Tatăl meu este **iubirea de sine**. Pricina fierbințelii mele sunt **împlinirea exagerată a celor plăcute mie și îngăduința către mine**. Iar văpaia desfrânării mele lăuntrice se naște din îngăduința de mai înainte și din lucrarea dezmierdărilor de mai înainte. Născute întru mine asemenea satisfacții, eu mă bucur de căderi, iar acestea, după ce rodesc în mine, ele însele nasc moartea prin deznădejde. Dacă ai cunoaște limpede adânca ne-

putință a mea și a ta, mi-ai lega mâinile; dacă **prin înfrânare mă omori cu înfometarea şi setea,** mi-ai lega picioarele şi ele nu ar mai putea merge mai departe (în păcat). Dacă te-ai însoți cu **ascultarea,** te-ai elibera de mine. Şi dacă dobândeşti **smerenia,** mi-ai tăia capul!"

În răspunsurile pe care trupul le dă sufletului sunt enumerate câteva din cele mai de seamă mijloace de luptă cu patima desfrânării. Acestea sunt:

1. A declara război iubirii de sine trupeşti, plăcerii de sine şi milei de sine. Aceasta înseamnă că cel ce doreşte să dobândească curăția trebuie să înceteze cu exagerata cruțare a trupului său şi de a-i face lui pe plac întru toate, să înceteze să-i fie milă de el, să-l hrănească şi să-l răsfețe. Acesta trebuie să fie învățat să slujească sufletului, şi să nu stăpânească asupra lui; să i se supună, şi nu să-i poruncească. Dacă vine postul, acesta este dator să postească, să se smerească. Dacă trece postul, el este dator şi către bucatele de dulce să aibă înfrânare, ca să nu înceapă să clocotească. Dacă vine ceasul de rugăciune, el trebuie să se rupă de alte ocupații plăcute ori deşarte şi să se aşeze în genunchi, să ridice mâi-

nile la rugăciune, să facă închinăciune până la pământ când aceasta se cere. Dacă este chemat să ajute undeva, nu trebuie din cruțare de sine să refuze.

Silirea de sine către orice lucru bun, ca şi silirea în a ne abține de la orice rău este calea ajungerii la curăție. Dacă trupul doreşte să privească priveliști de desfrânare ori filme pornografice şi să participe la distracții ruşinoase, voința trebuie să-i spună un hotărât „Nu!", iar trupul trebuie fără abatere să se supună. Dacă omul îşi îngăduie să bată în retragere, dacă spune: „Numai de data asta îmi îngădui să privesc, numai de data asta voi gusta!" – este pierdut. Cel ce cedează în fața desfrânării şi a lăcomiei trupului încurajează necurăția lui. În loc să zidească în sufletul său o biserică a curăției, el înalță întru sine o casă a desfrâului. Mântuitorul ne învață să ne silim spre o viață de curăție, spunând: ... *Împărăția cerurilor se ia prin străduință şi cei ce se silesc pun mâna pe ea!* (Mat. 11, 12). Această silire a sinelui trebuie să se manifeste înaintea oricărei alte înfrânări de la multe lucruri.

Punându-şi întrebarea: „De la care lucruri trebuie să ne înfrânăm?", Sfântul Efrem sfătuieşte: „Înfrânarea **sto-**

macului şi a **limbii** şi ţinerea în frâu a **ochilor** – acestea sunt cele trei chipuri de dobândire a dumnezeieştii curăţii. Însă trebuie să se ia aminte la toate trei în acelaşi timp. Dacă împlineşti primele două, şi nu îţi păzeşti ochii de a alerga încoace şi încolo, nu vei dobândi o trainică curăţie. Precum o conductă crăpată nu mai poate ţine apa, tot astfel şi ochiul distrat nu poate să păstreze mintea întru curăţie".

„Pedepseşte gândurile tale cu puţinătatea hranei, ca să nu se mai gândească la desfrânare, ci la flămânzire!" – sfătuieşte Sfântul Nil Sinaitul.

Iar Sfântul Efrem Sirul conchide: „Atunci când te aşezi să dormi, nu sta într-un pat prea moale. Căci a-ţi face pe plac şi o sensibilitate exagerată pot în chip firesc să aprindă trupul tău şi să înteţească focul cel mare al patimii dezmierdării".

„Dacă se ridică în tine război trupesc, nu te teme şi nu te împuţina cu duhul! – sfătuieşte Sfântul Efrem Sirul. Prin împuţinarea duhului, tu vei încuraja vrăjmaşul împotriva ta, şi el va începe să-ţi provoace gânduri smintitoare şi să se te îndemne astfel: Nu este cu putinţă să opreşti această fierbinţeală a ta, dacă nu îţi satisfaci

dorinţa ta!" Să nădăjduieşti cu tărie în Domnul, cu multe lacrimi să-ţi verşi rugăciunea ta înaintea Lui şi El te va auzi şi te va scoate din înfricoşătoarea prăpastie a patimilor, adică din necuratele gânduri şi din mocirlă, cu alte cuvinte, din ruşinoasele închipuiri, şi *va pune picioarele tale pe piatra* curăţiei (Ps. 39, 1-3), şi tu vei vedea ajutorul trimis de El! (Ps. 120, 2). **Rabdă numai, nu îngădui păcatul** în gândurile tale, nu ceda şi azvârle apa din barca ta! Limanul vieţii este aproape. Când strigi, Domnul îţi va spune: *Iată-Mă!* (Is. 58, 9). Însă El aşteaptă să vadă nevoinţa ta, dacă eşti gata să lupţi cu păcatul chiar până la moarte. Deci nu fi nehotărât! Dumnezeu nu te va lăsa! El ia aminte la nevoinţa ta. Îngerii şi demonii, de asemenea, te privesc. Primii sunt gata să-ţi dea cununa biruitorului, iar ultimii să te acopere cu ruşinea celui înfrânt. De aceea fii cu luare-aminte, ca să nu întristezi pe îngeri şi să nu te faci bucurie demonilor!

Nouă, creştinilor de astăzi, cu o comportare morală plină de îngăduinţă, ni se par foarte supărătoare aceste îndemnuri la luptă cu trupul cel iubitor de sine. Însă, în trecutul binecuvântat, creştinii nu s-au plâns pe

sine, ci şi-au dat viaţa lor pentru sfânta curăţie.

Astfel, avem pilda unui tânăr care a fost silit să se lepede de Hristos şi să se închine idolilor, şi care nu s-a învoit la aceasta. Atunci, legat bine de un pat şi aşezat într-o grădină plină de flori, el a fost ispitit de o femeie ademenitoare, ca măcar în acest chip să calce legea lui Hristos. Însă nici această uneltire nu le-a ajutat. El s-a luptat muceniceşte cu sine însuşi, şi încă în ce chip s-a luptat! Până la sânge! (Evr. 12, 4). Când a simţit că patima trupească cu putere se aprinde întru el din pricina celei ce înfăptuia sminteala, şi-a strâns cât a putut cu dinţii limba sa şi a scuipat-o pe ea plină de sânge în faţa celei fără de ruşine.

Tot astfel avem o pildă cu o monahie, care era urmărită pas cu pas de un tânăr fără de minte, împătimit de ea. O dată, nemaiputând să rabde curtarea acestuia, l-a chemat la sine şi l-a întrebat ce-i place cel mai mult la ea. El i-a răspuns: „Ochii tăi!" Monahia a luat pieptenul său şi şi-a scos amândoi ochii, azvârlindu-i pe ei la picioarele tânărului. Cutremurat de întâmplare, tânărul a intrat într-o mănăstire şi acolo, cu adâncă pocăinţă, şi-a plâns păcatele lui.

Tot astfel este pilda Preacuviosului Martinian. Ispitit într-adins de o desfrânată trimisă la el, a preferat să intre mai bine în foc decât în flăcările patimii desfrânării.

Mai avem şi pilda cu Sfântul Moise Ungurul, care ani întregi a răbdat din partea stăpânei sale fără de ruşine crunte chinuri şi bătăi, pentru că nu dorea să trăiască trupeşte cu aceasta. În ciuda marilor suferinţe îndurate, el nu s-a schimbat întru hotărârea sa, de a trăi în curăţie pentru Dumnezeu şi de a rămâne monah.

Tot astfel avem şi pilda cu Preacuviosul Ioan de la Lavra Pecerska din Kiev, care, în afara multor alte nevoinţe pentru curăţie, s-a îngropat până la umeri în pământ, ca să nu fie biruit de pofta desfrânării ce clocotea în el.

Cei care au îndurat de bunăvoie toate acestea şi multe alte asemenea chinuri pentru curăţie s-au învrednicit de fericirea celor curaţi cu inima, şi unii dintre nevoitori - de harul de a ajuta celor ajunşi la capătul puterilor în marile lor războaie împotriva acestei pofte neîmblânzite.

2. Al doilea mijloc important de luptă cu patima desfrânării este **fuga stăruitoare de obiectul patimii**. Aici tre-

buie să subliniem cu deosebită atenție diferența dintre lupta pentru dobândirea curăției şi alte chipuri de războaie, având ca scop exersarea noastră în diferite alte virtuți. Dacă în cazul altor virtuți omul trebuie să se lupte față către față împotriva piedicilor, în lupta pentru dobândirea curăției el trebuie să fugă de însuşi obiectul patimii.

Sfântul Ioan Cassian învață în chip înțelept: „Unele patimi, de obicei, se curățesc prin părtăşia cu oamenii, prin ocupațiile şi lucrul de zi cu zi, laolaltă cu aceştia; ele se lecuiesc cumva prin permanenta amărăciune şi dojană ce le primim de la ei. Astfel, de pildă, pornirile spre mânie, tristețea, nerăbdarea – în afară de rugăciunea sinceră şi necontenita luare-aminte asupră-ne – se lecuiesc şi prin trăirea laolaltă cu frații, deoarece atunci ele se vădesc cel mai adesea. La supărare, ele se descoperă întotdeauna, şi de aceea pot fi tămăduite mai repede. Însă la vindecarea patimii desfrânării sunt de trebuință, în afară de postul aspru al trupului şi de frângerea inimii, încă şi însingurarea şi îndepărtarea de oameni" (către care se încearcă simțăminte necurate – *n.n.*)".

Astfel este înțelegerea la toți Sfinții Părinți. Dacă nu te îndepărtezi de

obiectul patimii desfrânării tale, tu nu o vei stinge, ci încă şi mai mult o vei înteți pe ea. Pentru că oricât ai crede că te lupți cu aceasta, tu în permanență o aprinzi pe ea în taină, îndată ce o hrăneşti prin întâlnirea şi convorbirile cu persoanele către care simți patimă necurată. A da mâna cu acestea, privirea în ochii lor şi apropierea nu pot să nu aprindă în tine pofta cea necurată. De aceea, dacă la alte neputințe omeneşti e lucrătoare deviza: „Ieşi cu fruntea sus împotriva ispitei şi nu da înapoi până ce, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu o vei birui!" – aici este valabilă următoarea deviză: „Fugi, ca să birui!" La acelaşi unic scop – **biruința** – strategia este diferită, datorită diferenței între ispite.

Un exemplu clasic de fugă din fața ispitei ne dă tânărul Iosif cel plin de curăție, despre care ni se povesteşte în Vechiul Testament. Ajuns rob la o stăpână desfrânată şi ispitit de ea către păcatul desfrânării, el a fugit cu hotărâre din mâinile ei, rămânându-i acesteia haina lui. Din acea zi au început grelele lui suferințe, încheiate cu mare cinste şi slavă (Facere cap. 39-41).

3. În lupta cu patimile trupeşti, un ajutor puternic este **rugăciunea unită**

cu postul. Sfântul Ioan Scărarul sfătuieşte limpede: „Când această potaie, diavolul desfrânării, vine la tine, tu pune-l pe fugă cu arma cea duhovnicească a rugăciunii! Oricât ar fi el de obraznic în a năvăli asupra ta cu neruşinarea lui, tu nu ceda în fața acestuia!"

Rugăciunea unită cu postul, cu permanenta pomenire a lui Dumnezeu şi cu conştiința că El pe toate le vede şi pentru toate ne va judeca, nu o dată a zădărnicit păcatul desfrânării la cei credincioşi, mai ales când a izvorât din străfundurile sufletului şi a fost însoțită de lacrimi amare. Acestea au stins precum ploaia focul patimilor.

Dacă omul nu are o asemenea rugăciune din inimă, atunci îi ajută şi rugăciunea trupească. Iar aceasta constă, după Sfântul Ioan Scărarul, în ridicarea mâinilor, în a ne bătea pieptul plini de zdrobire, în îndreptarea ochilor către cer cu adânci suspine, în plecarea deasă a genunchilor şi în mulțimea închinăciunilor. El recomandă (se înțelege, când omul se roagă singur) ca mâinile să fie ținute în formă de cruce, ca să fie biruit cu acest semn al crucii Amalic cel fără de trup – diavolul (Ieşirea 17, 11). Când ne rugăm

în acest chip, nu trebuie să căutăm frumoase şi alese expresii, ci să întrebuințăm cele mai smerite rugăciuni din inimă, suspinând astfel: *Miluieşte-mă, Doamne, că neputincios sunt!* (Ps. 6, 2). „Atunci, din experiență vei cunoaşte – ne încredințează Sfântul Ioan Scărarul, puterea Celui Preaînalt. Şi în chip nevăzut, cu ajutor nevăzut, vei izgoni pe cei nevăzuți (demonii). Cel ce se deprinde astfel să ducă lupta cu duşmanii săi, îndată va începe să-i îndepărteze doar cu rugăciunea cea din inimă".

Despre diavoli, printre care trebuie să aşezăm mai întâi diavolii desfrânării, Domnul Iisus Hristos a spus că ei se izgonesc doar cu *rugăciune şi cu post* (Mat. 17, 21). Postul şi rugăciunea, conlucrând împreună, sunt două aripi puternice, care pot să ne ridice deasupra noroiului patimilor desfrânării. Se înțelege, postul micşorează doar încordarea poftei, însă nu o îndepărtează pe ea. Ultima (îndepărtarea) este lucrarea lui Dumnezeu. Dar ca să ne ajute Dumnezeu, trebuie ca şi noi înşine să ne ajutăm, rugându-ne şi postind. Dumnezeu nu vine în ajutorul aceluia care s-a deprins să se îmbuibeze cu multă mâncare şi băutură.

La rugăciune, Sfântul Efrem recomandă să adăugăm şi certarea demonilor: „Dacă te necăjeşte diavolul desfrânării, ceartă-l pe el, spunându-i: «Domnul să te zdrobească pe tine, duh necurat, plin de toată spurcăciunea!»".

4. Ca să ne împotrivim cu izbândă păcatelor desfrânării, mai cu seamă dacă ele ne-au devenit o rea obişnuință, trebuie **să le urâm din tot sufletul nostru**. Această sfântă ură este cel de-al patrulea mijloc de luptă cu ele.

Sfântul Isaac Sirul scrie: „Pentru om, este cu neputință să lase deprinderile păcătoase, dacă nu dobândeşte mai întâi (simțul) **duşmăniei către păcat**".

Iar Sfântul Teofan Zăvorâtul întăreşte: „Ura patimilor e o virtute duhovnicească războinică şi ea însăşi înlocuieşte o întreagă armată. Unde ea nu există (această ură către păcat – *n.n.*), acolo fără de luptă izbânda se află deja în mâinile vrăjmaşului. Iar dimpotrivă, unde o aflăm pe aceasta, acolo biruința ne aparține fără de luptă, nu arareori".

Însă cum să urâm patima care ne este plăcută? – Sfântul Teofan dă următorul sfat în această privință: „Să conştientizăm că în patimă se ascun-

de vrăjmaşul; la aceasta nu se cere mare şi grea osteneală. Este de ajuns să-ți întăreşti în tine convingerea că Dumnezeu nu binevoieşte către niciuna dintre patimi. **Marea greşeală – şi aceasta este generală – este a socoti toate cele ivite întru noi ca proprii, fără niciun dubiu, care, chipurile, trebuie să le ocrotim ca pe noi înşine. Tot ceea ce este păcătos a pătruns în sufletul nostru din afară**. De aceea, întotdeauna trebuie să ne delimităm de patimi; altfel, vom avea un trădător înlăuntrul nostru. Cel ce doreşte să lupte cu sine însuşi, trebuie să diferențieze adevăratul său eu de vrăjmaşul ascuns întru el. Îndepărtând de la sine mişcarea cea vătămătoare şi conştientizând-o ca vrăjmaş, uneşte cu simțirea către aceasta rațiunea ta, deşteptând în inima ta ura către ea (mişcarea păcătoasă). Acesta este cel mai mântuitor mijloc de izgonire a vrăjmaşului. Orice mişcare păcătoasă se menține în suflet printr-un oarecare simțământ de plăcere către aceasta. De aceea, îndată ce deştepți către ea o rea-voință, aceasta dispare de la sine, lipsită fiind de orice reazem".

„Iată unde este bună şi de trebuință **mânia**! La toți Sfinții Părinți aflăm

că mânia ne-a fost dată tocmai în acest scop, ca prin ea să luptăm împotriva mişcărilor patimilor păcătoase ale inimii şi să le alungăm".

Pravila de aur în lupta cu patima desfrânării este următoarea: „Prin propria voastră voie liberă nu cedaţi gândurilor, simţirilor şi dorinţelor pătimaşe, ci izgoniţi-le cu **ură deplină,** îndată ce le-aţi reperat! Astfel nu veţi fi vinovaţi înaintea lui Dumnezeu şi înaintea conştiinţei voastre. Şi chiar dacă ar fi întru voi vreo necurăţie a patimilor, nu veţi avea însă vreo vină".

Iată, o asemenea osteneală se cere în lupta de dobândire a curăţiei. Însă în toate aceste încordări ale nevoinţei trebuie să facem o socoteală bună: posibilităţile noastre sunt întru totul mărginite în a putea să atingem singuri curăţia inimii. Aceasta ni se dăruieşte de Dumnezeu nu pentru vreo virtute dobândită de noi înşine, ci văzând El **„sforţarea cea neputincioasă"**, după potrivita expresie a Sfântului Teofan Zăvorâtul.

Aici este nevoie de înfrânarea de la păcat, însă este de trebuinţă şi **conştiinţa smerită** că suntem neputincioşi. Cel ce se nevoieşte pe calea curăţiei

trebuie să se adâncească şi în smerita cugetare, prin care se primeşte harul (Iacov 4, 6). Altfel, fără har, omul va pieri înecat în propriile lui pofte.

Sfântul Ioan Scărarul ilustrează această idee în felul următor: „Cel ce singur, prin propria sa înfrânare, încearcă să îmblânzească acest război, se aseamănă unui om aflat pe mare, care cu o singură mână se străduieşte să străbată marea în acest chip. Uneşte înfrânarea cu smerita cugetare, căci fără cea de pe urmă virtute, prima este nefolositoare!"

5. Al cincilea mijloc de luptă cu patimile trupeşti este **împotrivirea hotărâtă faţă de diavolii desfrânării şi păzirea stăruitoare a dumnezeieştilor porunci**, în faţa îndemnurilor pierzătoare ale demonilor. „Sprijinitorii noştri întru păcat – demonii – după Sfântul Efrem Sirul – ne inspiră un asemenea gând: „Nu te vede nimeni. De ce te temi?" Iar sprijinitorii noştri întru curăţie – îngerii – îi contrazic în conştiinţa noastră astfel: „Dumnezeu vede totul. Cum spuneţi că nimeni nu ia aminte?" Ispititorul continuă: „Unde este El? Nimic nu vede El!" Cei împreună-lucrători cu noi întru curăţie i-o retează: „Oare tu nu-L

vezi? Bine zici, pentru că este scris: ...*Viclenia lor i-a orbit* (Înțel. Solomon 2, 21). *Cel ce a zidit ochiul, oare nu privește?* (Ps. 93, 9). Unde te vei ascunde de Dumnezeu? (Ps. 138, 1-12)". Iată, aceasta pune în mintea ta, și păcatul nu va stăpâni asupra ta și nu te va chinui mâhnirea cea plină de păcat, ci te vor cuprinde bucuria și pacea în Sfântul Duh!"

Sfântul Efrem ne descoperă vicleneile răutăți ale ispititorilor demoni după următorul chip: în urma primului demon, care ne învață să păcătuim cu ochii, urmează al doilea demon... Când vede că primul a reușit să slăbească sufletul și să-l ispitească spre desfrânarea privirii, al doilea demon începe îndată să-l sfătuiască să se facă săvârșitor și al păcatului trupesc: „Tu ai păcătuit deja cu gândul – spune el – și ai preadesfrânat în inima ta! Deja ai încălcat porunca (Mat. 5, 28)... Așa că, cel puțin împlinește-ți pofta ta pe deplin! A săvârși și a dori păcatul e unul și același lucru. Dacă tot ai dorit, îndulcește-te măcar până la sfârșit!" Tu însă – ne previne Sfântul Efrem Sirul – nu crede acestor gânduri, după cuvintele Apostolului, care spune despre satana: ... *Căci gândurile lui nu ne*

sunt necunoscute (2 Cor. 2, 11). El dorește să prindă pe deplin sufletul tău. Demonului care te sfătuiește în săvârșirea nelegiuitului păcat trebuie să-i spui: „Chiar dacă am căzut cu ochiul și dacă am preadesfrânat cu inima, eu mi-am zdrobit inima mea preadesfrânată cu multe suspine de pocăință și mi-am înmuiat ochiul meu păcătos cu lacrimi amare. «Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi!»" (Ps. 50, 18).

Sfântul Efrem numește ochiul nostru desfrânat, trădător cumplit – și sfătuiește despre acest ochi trădător să-i așezăm împotrivă ochiul duhovnicesc, care veghează vigilent și păzește cetatea sufletului de asediatorii ei vrăjmași – demonii. „Înarmat cu credință, nădejde și dragoste, ca un ostaș puternic, stai de strajă – sfătuiește Sfântul Efrem, - și păzește dumnezeiescul templu de orice gânduri necurate! Fă-te cu totul ochi, priveghind neîncetat și rotindu-ți privirea asupra demonilor înșelători! Acești tâlhari, îndată ce văd vreo cât de mică neatenție a noastră și vreo înclinare către desfrânare, se și aruncă asupra omului ca să-i pângărească templul său... Ia aminte și către tine

însuţi, să nu se constate că chiar tu primeşti în inima ta pe aceşti tâlhari vicleni, adică gândurile necurate şi dorinţele vătămătoare!"

6. O deosebit de puternică armă împotriva demonilor desfrânării este **semnul crucii**. Desigur, acesta nu acţionează mecanic, ci numai când este însoţit de o credinţă puternică şi de o rugăciune fierbinte. Sfântul Efrem sfătuieşte: „Cel mai bine este ca omul să nu cadă prizonier al patimilor sale, adică atunci când năvălesc gândurile rele să nu cedeze în faţa acestora. Însă dacă cineva e tulburat de gânduri, să se însemneze îndată cu pecetea De Viaţă Făcătoarei Cruci, şi vrăjmaşul va fi izgonit!"

„Când te îngrădeşti cu semnul Crucii – ne îndeamnă Sfântul Ioan Gură de Aur – adu-ţi aminte cât de însemnată este Crucea şi stinge-ţi mânia şi orice patimă rămasă...! Nu trebuie să facem semnul Crucii doar cu mâna, ci, înainte de toate, cu o aşezare a inimii şi cu mare credinţă. Dacă în acest chip te vei însemna pe faţa ta, niciunul dintre necuraţii demoni nu vor putea să se apropie de tine, văzând sabia prin care lui i-a fost pricinuită rana cea de moarte!"

„Dacă vrei să izgoneşti închipuirile cele necurate rămase în mintea ta – sfătuieşte Sfântul Isidor Pelusiotul – şi să nimiceşti multele chipuri ale răutăţilor vrăjmaşului, înarmează-te cu pomenirea neîncetată a Mântuitorului şi cheamă cu osârdie ziua şi noaptea dumnezeiescul Lui nume, îngrădindu-ţi adesea fruntea şi pieptul cu semnul Crucii Domnului! Când se pomeneşte numele Mântuitorului nostru şi când prin Crucea Domnului se adumbreşte inima, fruntea şi celelalte părţi ale trupului, atunci puterea vrăjmaşului se zdrobeşte, şi demonii cei răi cu cutremur fug de la noi".

Înfricoşătoare este pentru demoni Crucea lui Hristos!

Diavolul cel înşelător poate să ne închipuie în vis diferite privelişti evlavioase, pentru a ne duce în rătăcire, însă el nu este în stare ca să închipuie în vis Cinstita şi De Viaţă Făcătoarea Cruce a lui Hristos. El fuge de aceasta ca de foc. „Pentru că pe Cruce s-a zdrobit puterea lui şi prin Cruce a primit el lovitura cea de moarte".

Prin urmare, să ne însemnăm cât mai adesea cu semnul Crucii şi cu multă evlavie să chemăm numele lui Hristos! Acestea vor izgoni pe demoni de la noi.

Când Sfântul împărat Constantin cel Mare a ieşit la luptă împotriva aprigului duşman al creştinătăţii, Maxenţiu, Mântuitorul i-a arătat evlaviosului împărat, pe cer, semnul Crucii, format din stele strălucitoare, împreună cu înscrisul: „Prin acest semn vei învinge!" Astfel şi credincioşilor, când se luptă împotriva demonilor, Hristos făgăduieşte să le ajute lor cu puterea cea plină de har a Dătătoarei-de-Viaţă Sale Cruci. Iar ei o vor primi prin sincera credinţă în lucrarea Lui răscumpărătoare, săvârşită pe Crucea a cărei putere este de Biserică preamărită, ca „nebiruită, preaslăvită şi dumnezeiască!"

O, Doamne,
dă-ne nouă duhul curăţiei!

Notă biografică

Autorul acestei cărţi, Arhimandritul Serafim Alexiev, este binecunoscut cititorilor ortodocşi din Bulgaria. Născut în anul 1912 într-o familie săracă, dar evlavioasă, el a absolvit Seminarul Teologic din Sofia. Mai apoi este admis la Facultatea de Teologie, continuându-şi după aceea studiile în Elveţia. În anul 1940 intră în monahism. Un rol hotărâtor în viaţa lui l-a avut prietenia cu vrednicul de pomenire Arhiepiscopul Serafim Sobolev († 1950), în care află un povăţuitor fără seamăn în ale credinţei şi vieţii duhovniceşti.

În viaţa şi activitatea creatoare a Arhimandritului Serafim se disting trei perioade. Prima (până 1960) când, în ciuda condiţiilor vitrege, desfăşoa-

ră o neobosită activitate pastorală, ține predici și omilii pline de har, scrie broșuri și poezii pe teme moral – duhovnicești. Din această perioadă datează culegerile de omilii „Nădejdea noastră" și „Dragostea noastră" – dintre cele mai căutate cărți ale sale. În a doua perioadă (1960 – 1969), Arhimandritul Serafim – deja doctor în Teologie Dogmatică al Academiei de Teologie din Sofia – publică o serie de studii, rodul unei trude teologice neistovite.

A treia perioadă debutează în anul 1969 când, din cauza unui dezacord de principiu cu privire la reforma calendarului din Bulgaria și a politicii proecumenice în care era antrenată Biserica Ortodoxă Bulgară, este nevoit să părăsească Academia Teologică. În această perioadă, Arhimandritul Serafim scrie o nouă serie de cărți cu conținut teologic și duhovnicesc, printre care: „Rugăciunea noastră", „Viața de după moarte", „Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul" și altele, precum și ultima sa carte-testament: „Ortodoxia și ecumenismul" – o critică profundă a ereziei ecumeniste.

Arhimandritul Serafim a trecut la Domnul pe data de 13/26 ianuarie

1993. De la el ne-au rămas, ca o prețioasă moștenire, cărțile și pilda sa de viață monahală plină de râvnă și jertfă de sine, închinată pe deplin slujirii sfintei credințe ortodoxe.

Cuprins

DIFUZARE:
S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, Bucureşti
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Tiparul executat la ***S.C. LUMINA TIPO s.r.l.***
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
tel./fax 211.32.60; tel. 212.29.27
E-mail: office@luminatipo.com
www.luminatipo.com